

Д. Р. Сташкевич,
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
Dimaforeve@bigmir.net

Особливості структури та змісту управлінської діяльності керівника ВНЗ

У статті висвітлено суть управління вищим навчальним закладом, проаналізовано особливість структури та змісту управлінської діяльності керівника ВНЗ. Виокремлено базові якості в організаційно-управлінській діяльності деканів факультетів, дано ґрунтовну характеристику компетентнісному підходу до оцінки діяльності керівника ВНЗ. Здійснено аналіз сучасного стану менеджменту професійної діяльності керівних кадрів ВНЗ.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку нашої освіти вищі навчальні заклади (ВНЗ) опинились у складній ситуації яка пов'язана з недостатніми обсягами фінансування, зменшенням чисельності прийнятих на навчання студентів, незадовільним станом матеріально-технічної бази, збільшенням собівартості освітніх послуг внаслідок підняття цін на товари, роботи та послуги, тощо

Якість вищої освіти залежить від багатьох чинників, серед яких: якість організації роботи, управління навчальним закладом та його структурних підрозділів. Тому керівники факультетів та інститутів вищих навчальних закладів повинні мати високий рівень розвитку управлінської компетентності[5].

Для вирішення цих проблем потрібно збільшувати ефективність управління діяльністю вищого навчального закладу. Безпосереднє управління діяльністю ВНЗ та забезпечення його економічного розвитку здійснюється керівництвом вузу. Саме тому велику увагу нашої роботи приділено діяльності керівників ВНЗ.

Питанням компетентнісного підходу в управлінні присвячені роботи таких авторів, як Н. Бібік, Н. Гришанова, О. Локшина, О. Овчарук, Р. Пастушенко, О. Пометун, О. Савченко, Дж Равен, А. Хуторського та ін. Дослідження, якими займалися О. Ануфрієва, Є. Бачинська, Г. Єльнікова, І. Зимняя, В. Маслов, О. Мармаза, В. Олійник, В. Семиченко, Г. Федоров та ін., присвячені визначенню і створенню моделей професійної компетентності спеціалістів, педагогів та керівників навчальних закладів[1].

Різні аспекти управління діяльністю вищого навчального закладу ґрунтовно описуються у роботах І. Доброскок, Г. Єльнікової, Є. Піменова, О. Портної, О. Рєви. Запропоновано систему оцінювання управлінської діяльності керівників вищих навчальних закладів (М. Загірняк) та напрями удосконалення організаційної структури управління (С. Саєнко, Н. Солнцева, Н. Яловега)[7].

Управлінська компетентність керівників навчальних закладів розглядається як складова професійної компетентності і є основним фактором професійної діяльності керівників. Але в наукових джерелах управлінська компетентність керівника розглядається тільки з позицій директора загальноосвітнього навчального закладу.

Моделюванню професійної компетентності керівника вищого навчального закладу присвячені роботи Г. Єльнікової, В. Зелюка. Проте, поза увагою залишається професійна компетентність декана факультету ВНЗ III-IV рівнів акредитації. Відтак постає проблема визначення змісту та структури професійної управлінської компетентності декана факультету ВНЗ III-IV рівнів акредитації[1].

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні, осмисленні структури та змісту управлінської діяльності керівника ВНЗ III-IV рівнів акредитації.

Управління може здійснюватись лише за умови, коли існує реально діюча система, яка вирішує задачі управління. Така система управління є формою реалізації управлінських взаємозв'язків. За її умов управління набуває конкретних форм прояву та практичну реалізацію. В реальній дійсності управлінська діяльність – це функціонування системи управління.

Процес управління – це цілеспрямована діяльність ВНЗ по забезпеченню становлення, оптимального функціонування та розвитку освітнього закладу. Управління фінансово-господарською діяльністю ВНЗ, з огляду на специфіку освітньої галузі, спрямовується на:

- 1) створення умов для забезпечення досягнення основної мети навчального закладу, яке полягає в якісному наданні освітніх послуг;
- 2) забезпечення функціонування вищого навчального закладу, як наукового та творчого осередку, створення відповідних умов праці та соціального забезпечення працівників[5].

Ми всі чудово розуміємо, що функціонування закладу освіти розпочинається насамперед з керівника, адже саме на його плечах лежить тягар відповідальності. Діяльність якого є однією з вирішальних умов для досягнення успіху. Також потрібно відмітити такі риси керівника як: наявність певних психологічних якостей, відповідність певним психологічним вимогам та управлінська компетентність керівника. Однією з психологічних вимог є суттєва зміна рольової позиції керівника: від декларативного формулювання задач і визначення конкретних завдань – до спільної і рівноправної партнерської творчості з підлеглими [3].

В працях Л. Троєльнікова [6], висвітлено сучасний стан менеджменту професійної діяльності керівних кадрів, і вдаючись до аналізу цього стану, ми цілком можемо сказати, що модель керівника має визначатися трьома компонентами які в свою чергу мають взаємодіяти між собою, тобто бути взаємопов'язаними. Ці компоненти включають в себе професіоналізм, а точніше його розвиток. Перший компонент орієнтований на ефективний розвиток особистості, другий – на розвиток діяльності, третій – на самовдосконалення.

Виходячи з цього ми погоджуємося, що складовими професійної компетентності управлінця мають бути:

1. Професійні якості особистості, які повинні включати управлінські здібності, тобто вміння самого керівника працювати з підлеглими, і об'єднувати їх за ради спільної мети.
2. Управлінську компетентність яка характеризується умінням керівника як суб'єкта управлінського впливу по-новому структурувати наукові і практичні знання з управління, для досягнення результатів.
3. Управлінську спрямованість яка показує на скільки керівник впевнений в собі і яке в нього ставлення до обраної ним роботи.
4. Професійну діяльність, що передбачає володіння сучасними методами наукового управління і новими технологіями соціально-культурного програмування.
5. Самовдосконалення, яке забезпечує створення динамічної управлінської ситуації в роботі керівника як з кадрами так і взагалі. Останнє стосується не тільки знань, умінь, методів управління і управлінського впливу, а й власної оцінки керівником своєї діяльності [6].

Також потрібно зауважити, що важливу роль в управлінській діяльності керівника в системі вищої освіти відіграє психологічний аспект, аналізуючи думку Н.Л. Коломінського, який в свою чергу визначив процес управління в освіті як діяльність, спрямовану на створення у підлеглих, партнерів тощо, психологічних якостей, станів, які сприяють досягненню мети управління [2].

Основою роботи декана є, перш за все, організаційно-управлінська сфера діяльності, яка потребує від нього ефективно реалізованих у діяльності професійної компетенції та сформованості особистісних якостей.

С. Резник на основі емпіричних досліджень виділив базові якості в організаційно-управлінській діяльності деканів: професійна компетентність, організаторські якості; моральні та ділові якості; політична культура, працездатність. За результатами дослідження С. Резника професійна компетентність для сучасних деканів факультетів є найбільш важливим блоком якостей і має найбільшу вагу у загальній моделі якостей (22 %). На другому місці – організаторські якості (20%), на третьому – моральні якості – 17%, на четвертому – ділові (16%), на п'ятому місці – політична культура (15%), на шостому – працездатність (10%) [4].

З моделі видно, що 70% компетентнісних якостей стосуються знань і досвіду управлінської, економічної діяльності та діяльності у галузі права. Це означає, що декан повинен бути, перш за все, менеджером у галузі освіти [1].

Висновок. У даному дослідженні ми розглянули складові професійної компетентності керівника ВНЗ та базові якості в організаційно-управлінській їх діяльності. Однак, наше дослідження на цьому не вичерпане, а ставить за мету подальше вивчення даної проблеми.

Список використаних джерел та літератури

1. Головань М. С. Зміст та структура професійної компетентності декана факультету вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації /

М. С. Головань // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди" – Додаток 1 до вип. 31, том III (45) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» [Текст]. – К.: Гнозис, 2013 – с. 66-74.

2. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту : навч. посіб. / Коломінський Н. Л. – К.: МАУП, 1996. – 176 с.

3. Лютенс Ф. Организационное поведение : пер. с англ. / Лютенс Ф. – 7-е изд. – М.: ИНФРА-М, 1999. – XXVIII. – 692 с.

4. Резник С.Д. Новые приоритеты деятельности и моделирование качеств руководящих кадров высших учебных заведений [Текст] / С. Д. Резник, О. А. Сазыкина // Университетское управление: практика и анализ. – 2008. – № 6. – С. 57–61.

5. Сметанюк О. А. Етимологія категорії "ефективність управління організацією" / О. А. Сметанюк, О. П. Сочівець // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8 (98). – С. 136–140.

6. Троєльнікова Л. О. Сучасний стан менеджменту професійної діяльності керівних кадрів [Електронний ресурс] / Л. О. Троєльнікова. – Режим доступу: http://www.knukim.edu.ua/articles_troyelnikova.htm.

7. Управління вищим навчальним закладом: теоретичний аналіз / О. Л. Кірдан // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки . - 2012. - Вип. 20. - С. 44-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vgnpu_2012_20_13.pdf

Д. Сташкевич

Особенности структуры и содержания управленческой деятельности руководителя вуза

В статье отражена суть управления высшим учебным заведением, проанализированы особенности структуры и содержания управленческой деятельности руководителя вуза. Выделены базовые качества в организационно - управленческой деятельности деканов факультетов , дано основательную характеристику компетентностного подхода к оценке деятельности руководителя вуза . Осуществлен анализ современного состояния менеджмента профессиональной деятельности руководящих кадров вузов .

D. Stashkevych

Features of the structure and content management of the head Universities

The article highlights the essence of higher educational institution , feature analyzes the structure and content management of the head of the university. Determined basic quality in the organization and management of deans of faculties given a thorough description of the competence approach to the assessment of the head of the university. The analysis of the current state of professional management cadres University .